

628.

Na osnovu člana 75 stav 4 Zakona o sjemenskom materijalu poljoprivrednog bilja („Službeni list RCG”, broj 28/06 i „Službeni list CG”, br. 61/11 i 48/15) i člana 59 stav 5 Zakona o sadnom materijalu („Službeni list RCG”, broj 28/06 i „Službeni list CG”, br. 61/11 i 48/15), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede donijelo je

## **PROGRAM KONTROLNOG ISPITIVANJA SJEMENSKOG I SADNOG MATERIJALA NA GMO ZA 2024. GODINU**

Ovim programom utvrđuju se kontrolna ispitivanja sjemenskog i sadnog materijala na GMO, odnosno ispitivanja sjemenskog i sadnog materijala, za koje postoje podaci da se vrše genetske modifikacije, naročito u odnosu na sorte kreirane od strane selekcijskih kuća koje se bave genetskim modifikacijama.

Kontrolna ispitivanja se sprovode radi utvrđivanja mogućeg prisustva GMO uzimanjem uzoraka sjemenskog i sadnog materijala koji se uvozi i stavlja u promet u Crnoj Gori.

Kontrolna ispitivanja vrše se na uzorcima iz prometa i proizvodnje, a u skladu sa planom uzorkovanja organa uprave nadležnog za fitosanitarne poslove (u daljem tekstu: Uprava).

Program se sprovodi radi vršenja službene kontrole sjemenskog i sadnog materijala i provjere ispunjenosti uslova u skladu sa propisima za GMO za sjemenski i sadni materijal.

Zakon o genetički modifikovanim organizmima propisao je upravljanje genetički modifikovanim organizmima (GMO), odredbe zakona, kroz strogo propisana pravila štite prvenstveno građane Crne Gore mjerama za sprečavanje štetnih efekata po zdravlje ljudi i životnu sredinu, od proizvoda koji sadrže, sastoje se ili su dobijeni od genetički modifikovanih organizmima.

Do sada nije podniet ni jedan zahtjev za dozvolu upotrebe genetički modifikovanih organizama u laboratorijama, njihovo namjerno uvođenje u životnu sredinu ili stavljanje u promet što znači da je Lista odobrenih genetički modifikovanih organizmima i proizvoda koji sadrže, sastoje se ili su dobijeni od genetički modifikovanih organizmima prazna i da su sve vrste GMO u Crnoj Gori zabranjene.

Prilikom uvoza, proizvođač mora pratiti izjavu da nema genetskih modifikacija i da proizvod ne sadrži, ne sastoji se ili nije dobijen od genetički modifikovanih organizmima.

U skladu sa analizom rizika bez obzira na izjavu koja prati proizvođač, vrše se dodatna ispitivanja.

Uzorkovanje sjemenskog/sadnog materijala se vrši na osnovu procjene rizika odnosno stepena vjerovatnoće da određeni sjemenski/sadni materijal ne ispunjava propisane uslove na osnovu kriterijuma vjerovatnoće u skladu sa Tabelom 1 ovog programa.

**Tabela 1. Kriterijumi vjerovatnoće**

| <b>Rizik</b>                                                                                                                                          | <b>Uzorkovanje</b>                                                                                                                 |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Nizak nivo:<br>-ne postoji dokaz o GM;                                                                                                                | Rutinsko uzimanje uzoraka u cilju provjere usaglašenosti sa propisima i obezbjeđenja potrebnih informacija.                        |
| Srednji nivo:<br>-postoji dokaz o GM;<br>-očekivana pojava GM;<br>-sjemenski/sadni materijal namijenjen za zasnivanje usjeva sa većom zastupljenošću; | Rutinsko uzimanje uzoraka u cilju provjere usaglašenosti i obezbjeđenja potrebnih informacija, radi praćenja prethodnih rezultata. |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|
| Visok nivo:<br>-noviji dokaz o GM (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji, obavještanja ili podaci iz drugih država);<br>-očekivana pojava sjemenskog/sadnog materijala koji odstupa od propisanih uslova, a koji je od izuzetnog značaja za zasnivanje usjeva na većim poljoprivrednim površinama u Crnoj Gori. | Ciljano za identifikovane probleme. |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|

Prilikom uzorkovanja sjemenskog/sadnog materijala uzima se u obzir:

- zastupljenost vrste sjemenskog/sadnog materijala za zasnivanje poljoprivredne proizvodnje za tekuću godinu;
- statistički podaci o utrošenoj količini sjemenskog/sadnog materijala iz prethodne godine;
- podaci o domaćoj proizvodnji i uvozu sjemenskog/sadnog materijala;
- podaci o odstupanjima iz prethodne godine;
- kapaciteti laboratorija, primijenjene metode;
- Registar sorti;
- broj skladišta, veleprodaja, uvoznika i maloprodaja sjemenskog/sadnog materijala.

Laboratorija za ispitivanje GMO, izvještaj o ispitivanju sa rezultatima dostavljaju fitosanitarnim inspektorima i Upravi.

Izvještaji o ispitivanju, osim rezultata ispitivanja treba da sadrže i kvantifikovane podatke o izvršenim ispitivanjima koja su korišćena u skladu sa procedurama kontrole kvaliteta.

Uzimanje uzoraka za ispitivanje vrše fitosanitarni inspektori.

Ukoliko Laboratorija za ispitivanje GMO smatra da uzeti uzorci ne ispunjavaju utvrđene uslove, uzimanje uzoraka se ponavlja.

U slučaju da uzorak sjemena/sadnog materijala ne odgovara propisanim uslovima, Laboratorija za ispitivanje GMO odmah obavještava inspektora i Upravu.

Uzorci prema vrsti, broju i porijeklu sjemenskog/sadnog materijala i minimalni broj uzoraka dati su u Tabeli 2 ovog programa.

**Tabela 2. Vrsta, broj i porijeklo uzoraka**

| 1.     | 2.                                       | 3.           | 4.  | 5. | 6.     |
|--------|------------------------------------------|--------------|-----|----|--------|
| R. br. | Vrsta sjemenskog/sadnog materijala       | Broj uzoraka | MNE | EU | VAN EU |
| 1.1    | kukuruz ( <i>Zea mays</i> )              | 2            | 0   | 1  | 1      |
| 1.2    | krompir ( <i>Solanum tuberosum</i> )     | 3            | 1   | 1  | 1      |
| 1.3    | paradajz ( <i>Solanum lycopersicum</i> ) | 2            | 0   | 1  | 1      |
| 1.4    | lucerka ( <i>Medicago sativa</i> )       | 2            | 0   | 1  | 1      |
| 1.5    | žitarice                                 | 2            | 0   | 1  | 1      |

Broj uzoraka kao i biljne vrste iz Tabele 2 ovog programa može se povećati odnosno promijeniti prema procjeni rizika fitosanitarnih inspektora i postojanosti sumnje da je sjemenski/sadni materijal GMO u skladu sa datim parametrima.

Uzorke iz Tabele 2 ovog programa uzimaju fitosanitarni inspektori u maloprodajnim objektima i skladištima.

Troškovi ispitivanja sa poštanskim troškovima nastali po osnovu ovog programa padaju na teret Uvoznika.

Prilikom uzimanja uzoraka inspektor popunjava obrazac koji je sastavni dio ovog programa koji prati uzorak i koji se prilaže uz izvještaj o ispitivanju koji ovlašćeno pravno lice dostavlja Upravi.

Ovaj program objaviće se u “Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 04-313/24-3781/2

Podgorica, 22. aprila 2024. godine

Ministar,  
**Vladimir Joković, s.r.**

## OBRAZAC ZA UZORKOVANJE I DOSTAVLJANJE INFORMACIJE O UZORKU

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                  |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Broj protokola inspekcije:<br><div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div> <p><b>UPUTSTVO:</b><br/> <b>POPUNJAVAJU SE SVA POLJA VELIKIM ŠTAMPANIM SLOVIMA HEMIJSKOM OLOVKOM;</b></p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Datum:<br><div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div> Kontrolno ispitivanje sjemenskog/sadnog materijala:<br><div style="border: 1px solid black; height: 40px; width: 100%;"></div> |
| <p><b>Podaci o uzorkivaču:</b></p> Fitosanitarna inspekcija <input type="checkbox"/> Ostalo <input type="checkbox"/> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div> Ime: <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 150px;"></div> Prezime: <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 150px;"></div> Opština/Grad: <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 150px;"></div>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                  |
| <p><b>Podaci o mjestu i vremenu uzorkovanja:</b></p> <div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="width: 45%;">           Datum dobijanja naloga: <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 150px;"></div>           Naziv i sjedište/ime i adresa lica od koga je uzet uzorak<br/>           (uključujući poštanski broj, u slučaju uvoza naziv graničnog prelaza):<br/> <div style="border: 1px solid black; height: 50px; width: 100%;"></div> </div> <div style="width: 45%;">           Tip lokacije/po nalogu:<br/>           Uvoz: <input type="checkbox"/> Veleprodaja: <input type="checkbox"/> Skladište: <input type="checkbox"/><br/>           Maloprodaja: <input type="checkbox"/> Mjesto proizvodnje: <input type="checkbox"/> Ostalo: <input type="checkbox"/><br/>           Broj protokola ovlaštenog pravnog lica:<br/> <div style="border: 1px solid black; height: 50px; width: 100%;"></div> </div> </div>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                  |
| <p><b>Podaci o uzorku:</b></p> <div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="width: 45%;">           Naziv sjemenskog/sadnog materijala (iz Tabele1):<br/> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>           Materijal: tretirano <input type="checkbox"/> netretirano <input type="checkbox"/> ostalo <input type="checkbox"/><br/>           Tip pakovanja: Rinfuza <input type="checkbox"/> Pakovanje <input type="checkbox"/><br/>           Zemlja porijekla: <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 150px;"></div>           Naziv, sjedište proizvođača ime ili adresa proizvođača ili lica koje je pakovalo materijal<br/>           (uključujući poštanski broj):<br/> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div> </div> <div style="width: 45%;">           Puni naziv sjemenskog/sadnog materijala i latinski naziv:<br/> <div style="border: 1px solid black; height: 50px; width: 100%;"></div>           Reklamira se/označava kao organsko? Da <input type="checkbox"/> Ne <input type="checkbox"/><br/>           Broj partije: <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div><br/>           Rok trajanja*: <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div><br/>           Bar kod*: <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div> </div> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-between; margin-top: 5px;"> <span>*samo za uzorke iz maloprodaje</span> <span>Trošove ispitivanja plaća:</span> <span>Uprava <input type="checkbox"/> Uvoznik <input type="checkbox"/></span> </div> |                                                                                                                                                                                                                  |
| <p><b>Dodatne informacije:</b></p> <div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="width: 45%;">           Detalji o vlasniku/uvozniku ukoliko se razlikuje od lica od kojeg je uzet uzorak:<br/> <div style="border: 1px solid black; height: 40px; width: 100%;"></div> </div> <div style="width: 45%;">           Druge korisne informacije ili komentari, naljepnice, kodovi na veleprodajnim pakovanjima, ref. broj (slanje uzoraka poštom)<br/> <div style="border: 1px solid black; height: 40px; width: 100%;"></div> </div> </div>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                  |
| <p><small><b>Pravni osnov:</b> člana 75 stav 4 Zakona o sjemenskom materijalu poljoprivrednog bilja („Službeni list RCG”, broj 28/06 i „Službeni list CG”, br 61/11 i 48/15)<br/>         Zakon o zaštiti podataka ličnosti („Službeni list CG”, br. 79/08, 70/09 i 44/12): Ovaj uzorak je uzet u svrhu kontrolnog ispitivanja sjemenskog materijala. Druge informacije sa ovog obrasca mogu se uključiti pri objavi rezultata ispitivanja.</small></p> <p><b>Izjava stranke o zahtjevu za nadoknadu vrijednosti uzorka:</b></p> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 100%;"></div>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                  |
| <b>SAMO ZA LABORATORIJE</b> (rezultati ispitivanja dostavljaju se Upravi i odgovarajućoj inspekciji)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                  |
| <div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="width: 45%;">           Tip uzorka: Program <input type="checkbox"/> Namjenski <input type="checkbox"/> Ostalo <input type="checkbox"/><br/>           Ukupna masa: <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 150px;"></div><br/>           Ime i prezime lica koje je primilo uzorak na ispitivanje:<br/> <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 150px;"></div>           Laboratorija: <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 150px;"></div>           Dostavljeno pakovanje? Da <input type="checkbox"/> Ne <input type="checkbox"/> </div> <div style="width: 45%;">           Ukupan broj jedinica (npr. paketa, svežnjeva):<br/> <div style="border: 1px solid black; height: 50px; width: 100%;"></div>           Ispitivani dio: <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 150px;"></div>           Referenca laboratorije: <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 150px;"></div>           Komentari: <div style="border: 1px solid black; height: 20px; width: 150px;"></div> </div> </div>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                                                                                                  |